

คำจารึก

๐ **ปุณจะปะรัง**^(๑) ลำดับนี้จะกล่าวด้วยนัยหนึ่งใหม่ ว่าด้วยลักษณะประเมหะ ๒๐ คือของคสูตร ๔ ประการนั้นสืบต่อไป อันบังเกิดในฤดู ๓ อันอาจารย์ท่านจัดออกไว้เป็น ๔ ฤดู ดังนี้ ในคัมภีร์โลกนิทานนั้นเป็นฤดูละ ๓ เดือน คือ เดือน ๕-๖-๗ นี้ คิมหันตฤดูเป็นฤดูร้อน เดือน ๘-๙-๑๐ นี้ วัสสันตฤดูเป็นฤดูฝน เดือน ๑๑-๑๒ เดือน ๑ นี้ เหมันตฤดูเป็นฤดูหนาว เดือน ๒-๓-๔ นี้ คือสันนิบาตฤดูเป็นฤดูประชุมระคนกันทั้ง ๓ นั้น ท่านจึงยกแยกไว้ให้บุคคลทั้งหลายพึงรู้โดยง่าย ลักษณะของคสูตร ๔ ประการนี้ จะได้กล่าวแต่ของคสูตรเกิดในคิมหันตฤดู คือเดือน ๕-๖-๗ นั้นก่อนเป็นปฐม ฯ

และของคสูตรเกิดในคิมหันตฤดูนั้น เมื่อจะบังเกิดให้อัณฑะข้างขวานั้นพกแดงดังผลตำลึงสุก ให้แสบให้ร้อนเป็นกำลัง และมักให้โลหิตหยดลงตามช่องปัสสาวะให้ปวดให้ร้อนแล้วแล่นไปตามเส้นตามเอ็นทั้งปวง จับเอาสองราวข้างให้เสียดแทง และให้อุจจาระผูกเป็นพรวรตีกและให้ขจัดปัสสาวะมิได้สะดวก โทษทั้งนี้เกิดเพื่อโลหิต ๓ ส่วน วาโยระคน ๒ ส่วน ฯ

ถ้าจะแก้เอา ขมิ้นอ้อย, ยาข้าวเย็น, ฝักส้มป่อย, รากมะดูก, รากกะเพรา ลึ่งละลาย รากปู่เจ้าหายใจมีฐูชาติ ๒ ส่วน ต้มตามวิธีให้กิน แก้อของคสูตรเกิดในคิมหันตฤดูและครอบในฤดูทั้งนั้นหายดีนัก ฯ

ขนาน ๑ เอา ว่านน้ำ, ใบผักปลังแดง, ใบชะบา, รากถั่วพู, รากถั่วแระ, ฝักพริ้ว, มหาหิงค์, ใบถั่วเขียว, ดินประสิวขาว, ฝิ่น เอาเสมอภาคบดพอกของคสูตร อันบังเกิดในคิมหันตฤดูนั้นหายดีนัก ฯ

ขนาน ๑ เอา ฝักบุงขันธ์, รากถั่วพู, มูลโคเผา, ชিংแห้ง, ขมิ้นอ้อย, ดินประสิวขาว, งาช้าง, เขากวาง เอาเสมอภาคบดพอกของคสูตรและหน้าเห่า แก้อของคสูตรอันบังเกิดในคิมหันตฤดูนั้นหายดีนัก ฯ

ขนาน ๑ เอา งาช้าง, เขากวาง, หน่อแรด, ใบฝักบุงขันธ์, ใบน้ำเต้า, ใบผักขวง, ใบผักไถ่, ใบผักปราบ, ใบฮ่องสามย่าน, ใบผักข้าว, มูลโค, ดินประสิวขาว เอาเสมอภาคต้มเอาน้ำใสในไม้ฤาษีแช่วันละ ๓ เวลา แก้อพิษแสบร้อนของคสูตร อันบังเกิดในคิมหันตฤดูนั้นหายดีนัก ฯ